

ГЕОГРАФІЯ

Перемишлянський	21	21	15	5	805	978	636	238
Пустомитівський	63	41	44	39	1960	2242	2303	2143
Радехівський	54	27	56	10	1863	1054	2763	535
Самбірський	46	62	16	10	1583	2024	900	618
Сколівський	29	44	35	30	1156	1812	1592	1845
Сокальський	79	114	77	38	4146	7073	3955	1217
Старосамбірський	42	18	8	4	2128	804	410	206
Стрийський	78	54	41	41	3623	2744	2384	2083
Турківський	20	19	8	6	1030	1045	467	366
Яворський	93	84	44	22	5779	3763	1812	737

Місто Львів здавна славилось своїми кулінарними традиціями: від найвідоміших в Австро-Угорщині цукерень до авторських ресторанів в сучасній Україні. Тому без зайвої скромності можна сказати, що варто приїхати до Львова тільки для того, щоб походити по ресторанах і кав'ярням. Старовинні ресторани традиції і дотепер існують у Львові. Закладів, які були створені в XVIII-XIX століттях та працюють і зараз, у місті налічується не менше 15-20. Це ресторан «Кентавр» на площі Ринок, якому вже більше 150 років, кав'ярня «Віденська» з майже трьохсотрічним рестораним досвідом, і кафе «Академічне» (колишня популярна у Львові «Рома») 1911 року, та й «Cafe de la Paix» (сучасний «Split»), який існує від кінця XIX століття та багато-багато інших закладів, яким властиві старовинні кулінарні традиції у поєднанні з сучасним рівнем якості [2]. Наявність у Львові великої мережі закладів, різноманітність їх типів, унікальність ідей оформлення та обслуговування споживачів, призвело до розвитку гастрономічного туризму. Львів завжди асоціюється із кав'ярнями та кнайпами, тому серед туристів популярними є кавові та пивні тури, відвідання закладів мережі Lokal («Криївка», «Мазох-safe», галицька жидівська кнайпа «Під Золотою Розою», ресторація-музей «Гасова лямпа», «Найдорожча ресторація Галичини», «Львівська майстерня шоколаду», «Львівська копальня кави» [5]), а також різноманітні фестивалі: «На каву до Львова», «Національне свято шоколаду», «Свято пампуха», «Львів на тарілці», «Свято сиру і вина».

Висновки. Незважаючи на зменшення кількості підприємств ресторанного господарства Львівської області, що пов'язано насамперед із загостренням економічної кризи, товарооборот галузі збільшується. Попит на послуги закладів харчування постійно зростає, оскільки сюди з кожним роком приїжджає все більше туристів, для яких гастрономічна сфера - своєрідна туристична атракція. Тут ресторатори намагаються використовувати унікальні концепції, що спостерігаються в назвах закладів, особливій атмосфері, фірмових стравах і в нестандартному обслуговуванні відвідувачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архіпов В. В., Русавська В. А. Організація ресторанного господарства: навч. посіб. 2-ге вид. / В.В. Архіпов, В.А. Русавська - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 280 с.
2. Вступ до кавової історії Львова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lvivforever.com.ua/2012-07-06-21-32-00>
3. Мальська М.П. Ресторанна справа: технологія та організація обслуговування туристів (теорія та практика): підруч. / М.П. Мальська, О.М. Гаталяк, Н.М.Ганич. – К.: «Центр учбової літератури», 2013.
4. Статистичний збірник «Торгівля у Львівській області» за 2013 рік. / за ред. Конкевич О.М. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2014. – 96 с.
5. Холдинг емоцій «!FEST» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fest.lviv.ua/uk/about/>

Котович Г.

Науковий керівник – доц. Питуляк М.Р.

БАЛЬНЕОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ, ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ КУРОРТІВ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вступ. Наука про курорти почала активно розвиватись в міру накопичення знань про цілющі природні фактори - клімат, мінеральні води, лікувальні грязі та ін. - і у зв'язку з розширенням мережі курортів і розвитком курортної справи в цілому. Сучасна курортологія - медична навчальна дисципліна, яка вивчає лікувальні властивості природних фізичних

факторів, характер їх дії на організм людини, можливості їх застосування з лікувальною і профілактичною метою на курортах і поза їх межами, яка розробляє рекомендації для санаторно-курортного лікування і методи застосування курортних факторів при різних захворюваннях

Метою роботи є: на основі комплексного аналізу і наукових досліджень рекреаційного потенціалу Львівської області дати характеристику бальнеологічних рекреаційних ресурсів, їх оцінку та використання.

Для вивчення бальнеологічних ресурсів, організації та проведення їх досліджень на сучасному етапі розвитку географічної науки широко застосовуються системний, ресурсний, екологічний і конструктивний підходи.

Бальнеологічні ресурси належать до рекреаційних. Спеціалістами Інституту регіональних досліджень НАН України проведена класифікація рекреаційних ресурсів, на її основі класифіковано природні лікувальні ресурси. За призначенням вони поділяються на основні та допоміжні. Основні - ті, що визначають санаторно-курортну спеціалізацію території (бальнеоресурси, озокерит), допоміжні формують і доповнюють лікувально-оздоровче довкілля (ландшафтно-кліматичні умови).

За наявністю рекреаційних ресурсів Львівська область займає одне з провідних місць в Україні. Природні рекреаційні ресурси Львівщини представлені лікувальними мінеральними водами, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, водними, лісовими. Частка природно-рекреаційного потенціалу Львівщини у сумарному природно-ресурсному потенціалі України складає 5,377%. В структурі рекреаційних ресурсів області 70% припадає на ресурси відпочинку і туризму і 30% - на ресурси санаторно-курортного лікування [2]. У сумарному природно-ресурсному потенціалі Львівської області природні рекреаційні ресурси становлять 14,3%, що значно вище відповідного показника по Україні (9,5%) [2].

Для розміщення, курортів які розвиваються використовуючи бальнеологічні ресурси, велике значення мають кількісні і якісні параметри ресурсу – мінеральних вод, лікувальних грязей. Запаси корисних копалин поділяють на такі групи: балансові, використання яких економічно вигідне, тобто вони відповідають промисловим вимогам за якістю сировини і гірничо-технічними умовами експлуатації; позабалансові, які при наявному рівні технології експлуатувати економічно не вигідно.

До мінеральних вод відносять всі води, мінералізація яких перевищує 1 г/л, за умови доведення їх лікувальної дії. Мінеральні води поділяються на слабо мінералізовані - із загальною мінералізацією до 2 г/л, мало мінералізовані - від 2 до 5 г/л і середньо мінералізовані - від 5 до 15 г/л, а також води змішаного складу, отримані шляхом змішування у певному співвідношенні природних вод різної мінералізації. Крім цього, питні мінеральні води, розлиті у пляшки і призначені для аптечної мережі, класифікуються за лікувально-профілактичною дією на: столові - мінералізація до 2 г/л, лікувально-столові - мінералізація 2–8 г/л, лікувальні - мінералізація 8–12 г/л.

Фізичні властивості води, пов'язані з її впливом на здоров'я, найменш вивчена і розроблена галузь знань про мінеральні води. Загальна тенденція під час дослідження лікувальних властивостей води - це вивчення насамперед її хімічного складу. Фізичні властивості (рН, Еп, електропровідність, структурні особливості) мінеральних вод тільки-но почали привертати увагу дослідників, їх вивчення дало перші результати.

При дослідженні бальнеологічних ресурсів Львівської області ми використовували класифікацію бальнеологічних ресурсів В.В.Іванова, у якій подана кожна група мінеральних вод та мінеральних грязей.

За хімічним складом, фізичними властивостями і лікувальним значенням він виділяє вісім терапевтичних груп мінеральних вод:

1. Група вуглекислих мінеральних вод з вмістом CO_2 не менше 0,5 г/дм
2. Група сульфідних мінеральних вод, які містять $\text{H}_2\text{S} + \text{HS}^-$ не менше 10 мг/дм
3. Група залістистих, миш'яковистих і поліметалічних мінеральних вод: залістисті - з мінімальним вмістом заліза 10 мг/дм миш'яковисті - з мінімальним вмістом миш'яку 0,7 мг/дм³, поліметалічні - з підвищеним вмістом одночасно декількох металів - заліза, алюмінію, миш'яку, марганцю, міді та ін.

4. Група бромних, йодо-бромних та йодованих мінеральних вод з мінімальним вмістом брому 25 мг/дм³ і йоду 5,0 мг/дм³. 5. Група радонових вод з мінімальним вмістом радону 50 еман.

6. Група крем'янистих мінеральних вод з мінімальним вмістом мета кремнієвої кислоти не менше 50 мг/дм

7. Група мінеральних вод з вмістом органічних речовин не менше 8 мг/дм³

8. Група борних вод з мінімальним вмістом ортоборної кислоти (H₃BO₃) не менше 35 мг/дм³.

9. Група вод без специфічних компонентів і властивостей різного іонного складу з загальною мінералізацією не менше 1 мг/дм³

Провідне місце в структурі рекреаційного потенціалу Львівської області займають лікувальні мінеральні води, їх нараховується понад 800 джерел і свердловин мінеральних вод з добовим дебітом 57,5 млн.л. Розвідано і затверджено запаси лікувальних вод 13 родовищ (Східниця, Самбір, Сколе, Бубнище, Крушельниця та інші) з сумарним дебітом 4,6 млн. л на добу.

Кількість запасів мінеральних вод подано в таблиці 1.1. У таблиці представлені тільки ті запаси, які розвідані, затверджені і освоєнні. Існує крім відомих родовищ і багато інших, зокрема в Сколівському, Стрийському, Самбірському районах, які необхідно і можна залучати до використання, проте необхідно вирішити питання з фінансуванням даного напрямку діяльності, тому ці родовища залишаються як запаси для подальшого їх введення в експлуатацію.

Майже не використовується великі запаси лікувальних мінеральних вод Старосамбірського району.

Таблиця 1.1.

Запаси лікувальних мінеральних вод Львівської області [2]

Типи лікувальних мінеральних вод	Родовища	Запаси вод м ³ добу
3 високим вмістом органічних речовин "Нафтуса"	Трускавецьке, Східницьке	129,0
Розсоли Моршинського типу	Моршинське	79,0
Розсоли Трускавецького типу	Трускавецьке	466,5
Вуглекислі	Голубницьке, Новополянське Полянське, Сайминське, Шаянське	2147,6
Вуглекислі миш'яковисті	Гірськотисівське (Кваш)	422,0
Вуглекислі залізисті	Келачинське	501,0
Сульфідні	Великолюбінське, Синякське, Брусницьке	818,0
Інші типи	Трускавецьке, Східницьке, Бориславське, Сколівське, Самбірське	118,0
ВСЬОГО:		4602,8

Значний потенціал є у родовищ унікальних і високоефективних за лікувальними властивостями мінеральних вод і розсолів Трускавця, Східниці, Моршина, Борислава, Самбора, Сколе.

З восьми типів мінеральних вод, що застосовуються з бальнеології, на Львівщині відомо сім, які виділяються у чотири зони їх поширення.

В зоні поширення мінеральних неспецифічних вод типу "Нафтуса" розташовані курорти Трускавець (добовий дебіт родовища складає 47,2 м³, добу), Східниця (64,6 м³/добу), Верхньосинеvidненське родовище та близько 40 інших проявів джерел "Нафтусі" із загальними розвіданими та прогнозними ресурсами понад 5000 м³/добу. [1]

В зоні поширення лікувальних розсолів з підвищеним вмістом сульфатів розташований курорт Моршин (79,0 м³/добу). Сумарні розвідані та прогнозні ресурси лікувальних розсолів складають понад 600 м³/добу, з яких на даний час використовується лише приблизно 1 м³/добу.

На базі мінеральних сульфатних вод функціонують курорти Великий Любін (запаси вод - 57,6 м³. добу), Немирів (320 м³/добу), Шкло (5,0 м³/добу). Загальні та прогнозні запаси даного типу вод сягають декількох тисяч м³/добу. В даний час використовується лише приблизно 250 м³/добу.

Найбільш відомі родовища мінеральних вод без специфічних компонентів і властивостей розташовані в смт. Одеську (220 м³/добу), с. Балучині (158 м³/добу), смт. Новому Милятині (138 м³/добу), с. Солуки (86 м³/добу). Загальні прогнозовані їх запаси становлять близько 27000 м³/добу.

В області виявлено також вуглекислі мінеральні води (с. Климець, с. Боберка).

Лікувальні торф'яні грязі Львівщини, представлені Немирівським, Велико-Любінським, Моршинським родовищами та родовищем Шкло із загальними запасами 462 тис. м³, повністю забезпечують теперішні і перспективні потреби функціонування на їх базі санаторно-курортних установ [3].

Висновки:

1. Бальнеологічні ресурси області можна вважати сприятливими для санаторно-курортного лікування. Однак вони вивчені недостатньо і питання їх використання в лікувальних цілях потребує детального гідрогеологічного і бальнеологічного дослідження.

2. Пріоритетні завдання розвитку санаторно-курортної сфери, трізму і відпочинку в Львівській області спрямовані на покращення стану рекреаційно-туристичного господарства та створення належних умов для забезпечення якісного зростання рівня рекреаційних послуг, що дасть змогу перетворити Львівщину в один із повноцінних рекреаційно-туристичних центрів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція розвитку санаторно-курортної сфери, туризму і відпочинку у Львівській області. - Львів, 2012. - 43 с.
2. Кравців В., Матолич Б., Гулич О., Полюга В. Регіональна економіка. - 2002. - №2. - С.134-143
3. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х частинах: Підручник. - К.: ВД "К. - М.Академія" - Чернівці: Зелена Буковина, 1999. - 568 с.

Сюсяйло Н.

Науковий керівник – асист. Рудакевич І. Р.

ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА М. ТЕРНОПОЛЯ

Місто Тернопіль виникло у середньовіччі на перехресті давніх торгових шляхів, що сприяло розвитку сфери гостинності. Особливе місце у ній займали заклади харчування, які славилися своїми смачними стравами і добрими традиціями. Слава про них розходила по сусідніх землях, що сприяло прибуттям нових відвідувачів і зростанню мережі закладів.

Фахових досліджень історії розвитку ресторанної справи у м. Тернополі на сьогодні, на жаль, немає. Однак окремі відомості про функціонування закладів харчування в місті подані у краєзнавчих нарисах Л. Бойцун та І. Дуди, а також у статтях місцевої преси.

Метою даної публікації є висвітлення історико-географічних особливостей формування ресторанного господарства у місті Тернополі.

Тернопіль був заснований на перехрестях важливих торгових шляхів. Ще в перші роки існування місту був наданий привілей щодо обов'язкового оподаткування транзитних купців і формування продовольчих запасів. Наявність торгівців і мандрівників з інших міст та країн сприяли розвитку у Тернополі сфери гостинності (і перших закладів харчування – корчм і трактирів).

Першим із закладів харчування, про який згадує хронологія міста, була корчма на центральній ринковій площі Тернополя. Вона тут діяла ще з XVII ст. Можна висловити припущення, що перші корчми могли з'явитися у часи заснування і розбудови міста у XVI ст.

Вже у 1866 р. у Тернополі діяли 18 заїжджих дворів, 6 трактирів, 3 кондитерські, 2 кав'ярні та 181 шинок. У місті в цей час проживали більше 16 тисяч осіб [2, с. 80].

На межі XIX-XX століть у Тернополі появляються перші ресторани (їх ще називали рестораціями). На розі сучасних вулиць Руської та Острозького діяла ресторація Горка. Як правило, назва ресторанного об'єкта співпадала з прізвиськом чи ім'ям його власника. Ресторан Горка славився великим вибором м'ясних страв і закусок, а також маринованими оселедцями. Фірмовими стравами тут були фарширована риба і флячки. Варили у цій ресторації різні зупи (супи), борщ і капуста, бульйони та юшки. Подавали також пиво, чай, какао та каву. До чаю чи кави пекли солодке – найчастіше плячок (пиріг) з цукатами. Був тут і належний вибір міцних напоїв. До послуг гостей належали більярд і радіо [1, с. 89]. Неподалік на вулиці Руській функціонував також ресторан Савуляка, який був розташований неподалік центральної молочарні.